

Kế hoạch của Trung Quốc nhằm làm cho quân đội Mỹ trở nên lỗi thời

Bởi Frank , 1 Tháng 8 2026

Kế hoạch của Trung Quốc nhằm làm cho quân đội Mỹ trở nên lỗi thời

Kỷ nguyên An ninh Mới: Cách Đổi mới và Khả năng Thích ứng Định hình Tương lai của Ổn định Toàn cầu

Bởi Frank Dumon

Trong bối cảnh địa chính trị năng động của thế kỷ 21, khái niệm an ninh toàn cầu đang trải qua một sự chuyển đổi căn bản. Trong khi thế kỷ trước bị chi phối bởi cuộc chạy đua về quy mô, số lượng và sức mạnh thô của thiết bị quân sự, thì ngày nay, một sự đồng thuận ngày càng tăng giữa các nhà chiến lược và nhà ngoại giao chỉ ra một thực tế mới. Câu hỏi không còn là quốc gia nào sở hữu hệ thống vũ khí lớn nhất hay đắt nhất, mà là quốc gia nào có thể đổi mới thông minh nhất, nhanh nhất và linh hoạt nhất. Gần đây, một phân tích thú vị đã xuất hiện – được nêu bật trong một bài luận video được thảo luận rộng rãi – cho rằng Trung Quốc đang áp dụng chiến lược không phải để sánh ngang, mà để vượt qua các lợi thế quân sự truyền thống của Hoa Kỳ.

Bài viết này không nhằm mục đích coi sự thay đổi này là một kịch bản tận thế hay nguyên nhân gây ra sự phân cực. Ngược lại, nó mang đến một góc nhìn đầy hy vọng,

kết nối và hướng đến giải pháp. Nó thách thức chúng ta suy nghĩ về cách chúng ta có thể xác định lại an ninh toàn cầu: từ việc tập trung vào các nền tảng lạc hậu, thâm dụng vốn sang một tương lai tập trung vào đổi mới bền vững, tiến bộ công nghệ và khả năng phục hồi ngoại giao. Bằng cách kết hợp các bài học từ quá khứ với cái nhìn mang tính xây dựng về tương lai, chúng ta có thể phác thảo một lộ trình cho một thế giới ổn định hơn.

Nghịch lý của Chi tiêu Quốc phòng Hiện đại: Bài học từ Lịch sử

Để hiểu được động lực hiện tại, thật có giá trị khi lắng nghe những hiểu biết sâu sắc từ các nhà ngoại giao và chiến lược gia giàu kinh nghiệm. Nhà ngoại giao kiêm học giả người Singapore, Giáo sư [Kishore Mahbubani](#), đã nhiều lần chỉ ra một nghịch lý đáng chú ý trong cuộc cạnh tranh địa chính trị hiện nay giữa Hoa Kỳ và Trung Quốc. Trong các phân tích của mình, ông cho rằng, trở trêu thay, không phải Trung Quốc đang lặp lại sai lầm của Liên Xô cũ, mà chính Hoa Kỳ có nguy cơ rơi vào một cái bẫy tương tự: sự bất lực trong việc điều chỉnh ngân sách quốc phòng một cách hợp lý theo các nhu cầu chiến lược thực tế.

Thách thức của Hiện trạng

Trong Chiến tranh Lạnh, Liên Xô đã lao vào một cuộc chiến tiêu hao, phân bổ một phần lớn không cân xứng trong tổng sản phẩm quốc nội (GDP) cho chi tiêu quân sự. Điều này phải trả giá bằng sự đổi mới dân sự, hàng tiêu dùng và khả năng phục hồi kinh tế. Mahbubani chỉ ra một cách đúng đắn rằng Hoa Kỳ ngày nay có một nền kinh tế mạnh mẽ và linh hoạt hơn nhiều so với những gì Liên Xô từng có, và các hệ thống chính trị về cơ bản là khác nhau. Do đó, lời cảnh báo không phải là sự sụp đổ là không thể tránh khỏi, mà là bất kỳ cường quốc nào cũng có thể mắc sai lầm chiến lược khi quá tập trung vào việc duy trì các lợi thế của ngày hôm qua.

Ngân sách quốc phòng của Hoa Kỳ được gắn chặt về mặt cấu trúc trong một mạng lưới lợi ích phức tạp. Việc sản xuất một hệ thống vũ khí tiên tiến duy nhất, như máy bay chiến đấu hay tàu hải quân, liên quan đến hàng nghìn nhà cung cấp trải dài khắp hàng chục tiểu bang. Do đó, chi tiêu quốc phòng gắn liền với việc làm và nền kinh tế địa phương. Điều này tạo ra sức ỳ chính trị: ngay cả khi các nhà lãnh đạo quân sự nhận ra rằng nguồn lực phải được chuyển sang các công nghệ mới, vẫn có áp lực mạnh mẽ để duy trì các chương trình truyền thống hiện có. Kết quả là một ngân sách, mặc dù khổng lồ, nhưng không phải lúc nào cũng được sử dụng tối ưu cho

những thách thức của ngày mai.

Đổi mới hơn Quy mô: Một Lộ trình Mới

Trung Quốc đã theo dõi sát sao động lực này. Thay vì cố gắng đánh bại Hoa Kỳ bằng cách sao chép mô hình quân sự của họ, Bắc Kinh đã chọn một con đường khác. Ngân sách quốc phòng của Trung Quốc tăng trưởng ở một tỷ lệ phần trăm GDP ổn định, có thể dự đoán được, thay vì tăng theo cấp số nhân. Về mặt chiến lược, Trung Quốc thậm chí còn "hài lòng" với hạm đội 13 tàu sân bay của Mỹ. Tại sao? Bởi vì mỗi tài sản khổng lồ này tiêu tốn hàng triệu đô la mỗi ngày cho chi phí vận hành và bảo trì, trong khi chúng trở nên dễ bị tổn thương hơn bao giờ hết. Điều này mang đến một cơ hội để suy ngẫm: thay vì cạnh tranh trong các dự án ngốn vốn, trọng tâm có thể chuyển sang nghiên cứu và phát triển (R&D), nơi cuộc cạnh tranh thực sự của tương lai sẽ được định đoạt.

Chiến tranh Phi đối xứng: Sức mạnh của Công nghệ Thông minh, Giá cả phải chăng

Tương lai của chiến tranh ngày càng ít phụ thuộc vào việc chế tạo vũ khí lớn nhất, mà nhiều hơn vào việc phát triển các phương tiện hiệu quả về chi phí nhất để vô hiệu hóa các hệ thống đắt tiền. Khái niệm này được gọi là chiến tranh phi đối xứng, và nó đang thay đổi về cơ bản phương trình kinh tế của xung đột.

Cuộc cách mạng Drone và Yếu tố Chi phí

Một trong những ví dụ nổi bật nhất của sự thay đổi này là sự trỗi dậy của các phương tiện bay không người lái (drone). Drone tấn công hiện đại có thể có giá đáng ngạc nhiên là rẻ. Để minh họa, một số drone được triển khai trong các cuộc xung đột gần đây được ước tính có giá vài chục nghìn đô la. Tuy nhiên, việc phòng thủ chống lại một drone như vậy thường đòi hỏi các hệ thống phòng không tiên tiến, như tên lửa Patriot, mà một tên lửa đánh chặn duy nhất có thể có giá vài triệu đô la.

Điều này tạo ra sự mất cân bằng kinh tế to lớn. Giả sử bên tấn công triển khai vũ khí trị giá 30.000 đô la, và bên phòng thủ phải sử dụng vũ khí trị giá 4 triệu đô la để

đánh chặn nó. Bên phòng thủ có thể ngăn chặn cuộc tấn công, nhưng nếu kịch bản này được lặp lại hàng trăm hoặc hàng nghìn lần, gánh nặng chi phí trở nên không thể duy trì. Câu hỏi chuyển từ "Bạn có thể ngăn chặn cuộc tấn công không?" sang "Bạn có đủ khả năng để tiếp tục ngăn chặn cuộc tấn công không?". Thực tế này đang buộc các ngành công nghiệp quốc phòng phương Tây phải đổi mới, chẳng hạn như phát triển vũ khí năng lượng định hướng (laser) hoặc tác chiến điện tử, có chi phí cho mỗi lần đánh chặn thấp hơn nhiều và do đó có thể khôi phục lại sự cân bằng kinh tế.

Vũ khí Siêu thanh và Tính dễ bị tổn thương của Tàu sân bay

Một động lực tương tự có thể thấy trên biển. Một tàu sân bay lớp

Gerald R. Ford có chi phí đóng mới hơn 13 tỷ đô la, chưa bao gồm máy bay, nhân sự và chi phí vận hành trọn đời. Đó là một kỳ quan kỹ thuật, nhưng cũng là một mục tiêu lớn và tương đối chậm chạp. Các nhà phân tích quân sự, bao gồm cả giáo sư từ các học viện như Harvard, đã chỉ ra rằng một tên lửa siêu thanh, có chi phí chỉ bằng một phần nhỏ của con số đó (ví dụ, vài trăm nghìn đô la), về mặt lý thuyết có thể vô hiệu hóa hoặc gây thiệt hại nghiêm trọng cho một khoản đầu tư hàng tỷ đô la như vậy.

Điều này không có nghĩa là tàu sân bay ngay lập tức trở nên vô dụng, nhưng nó đòi hỏi phải xem xét lại khả năng triển khai của chúng. Nó buộc phải phát triển các lớp phòng thủ tiên tiến hơn, mạng lưới phát hiện tốt hơn và sự phân tán rộng rãi hơn các năng lực quân sự, mà bản thân điều này lại là chất xúc tác cho tiến bộ công nghệ.

Chiến lược 'Từ chối' của Trung Quốc (Anti-Access/Area Denial)

Chiến lược quân sự của Trung Quốc được nhiều nhà phân tích mô tả là chiến lược "từ chối", tên chính thức là Chống tiếp cận / Từ chối khu vực (A2/AD). Mục tiêu không nhất thiết là đánh bại quân đội Mỹ trong một cuộc đối đầu trực diện, đối xứng. Mục tiêu là làm cho các lợi thế hiện có của Hoa Kỳ trở nên khó khăn và tốn kém hơn nhiều để sử dụng, đặc biệt là trong khu vực xung quanh bờ biển Trung Quốc.

Không Chạy đua, mà Chơi Thông minh

Thay vì cố gắng so tài từng tàu với tàu với hải quân Mỹ, Trung Quốc đã đầu tư mạnh vào các hệ thống để thách thức những con tàu đó. Điều này bao gồm tên lửa tầm xa, phương tiện lượn siêu thanh, mạng lưới vệ tinh tiên tiến để thu thập

mục tiêu và bầy drone. Logic rất đơn giản và hợp lý: tại sao phải chi hàng chục tỷ đô la để đóng phiên bản tàu sân bay Mỹ của riêng bạn, khi bạn có thể phát triển vũ khí rẻ hơn khiến con tàu đó quá rủi ro để hoạt động gần bạn?

Từ góc độ mang tính xây dựng, chiến lược A2/AD này cũng có thể được coi là một hình thức răn đe ổn định. Bằng cách nâng ngưỡng can thiệp quân sự lên mức cực cao, khả năng xảy ra xung đột bốc đồng được giảm bớt. Nó buộc tất cả các bên phải giải quyết xung đột thông qua các kênh ngoại giao, bởi vì lựa chọn quân sự đã trở nên quá khó đoán và quá tốn kém.

Tập trung vào Khả năng Mở rộng và Tốc độ

Điều làm nên sự khác biệt của Trung Quốc ở đây là sự nhấn mạnh vào khả năng mở rộng và tốc độ sản xuất. Cơ sở công nghiệp Trung Quốc rất lớn và linh hoạt. Trong khi các hợp đồng quốc phòng phương Tây truyền thống thường mất nhiều thập kỷ từ khái niệm đến bàn giao, thì lĩnh vực công nghệ Trung Quốc có thể phát triển, thử nghiệm và mở rộng quy mô các nguyên mẫu trong thời gian kỷ lục. Sự nhanh nhẹn này tự nó là một sức mạnh. Đối với phương Tây, đây không phải là lý do để hoảng sợ, mà là một động lực rõ ràng để hợp lý hóa các quy trình mua sắm của riêng mình, giảm bớt quan liêu và thúc đẩy quan hệ đối tác công-tư để đẩy nhanh đổi mới.

Lời kêu gọi Đổi mới Chiến lược: Cơ hội cho Tương lai

Thông điệp rằng sức mạnh quân sự truyền thống đang bị thách thức không nhất thiết phải mang tính tiêu cực. Nó là một chất xúc tác mạnh mẽ cho một "khởi động lại chiến lược" cần thiết. Lịch sử dạy chúng ta rằng các cường quốc hiếm khi suy tàn vì đột nhiên trở nên yếu đi; họ mất vị thế khi thất bại trong việc thích ứng với một thế giới đang thay đổi. Đế quốc Anh không mất ảnh hưởng vì nó trở nên nghèo chỉ sau một đêm, mà vì thế giới thay đổi nhanh hơn hệ thống có thể thích ứng.

Từ Tổ hợp Quân sự sang Hệ sinh thái Đổi mới

Giải pháp nằm ở việc định hướng lại các nguồn lực. Thay vì bám víu vào các nền tảng lạc hậu, các quốc gia có thể đầu tư vào một hệ sinh thái đổi mới rộng lớn. Điều này có nghĩa là đầu tư nhiều hơn vào trí tuệ nhân tạo, điện toán lượng tử, công nghệ không gian và năng lượng bền vững. Vẻ đẹp của các công nghệ "lương dụng" này là chúng không chỉ tăng cường an ninh quốc gia mà còn có các ứng dụng trực tiếp, tích cực trong xã hội dân sự. Một đột phá trong công nghệ pin hoặc AI cho hậu cần, được phát triển bằng nguồn lực quốc phòng, cuối cùng có thể dẫn đến các

thành phố xanh hơn, chăm sóc sức khỏe tốt hơn và chuỗi cung ứng hiệu quả hơn. Sự cạnh tranh do đó có thể trở thành động cơ cho sự tiến bộ của nhân loại.

Ngoại giao và Hợp tác là Hệ số Nhân Sức mạnh

Hơn nữa, không nên quên rằng sức mạnh quân sự chỉ là một trụ cột của ảnh hưởng quốc gia. Hoa Kỳ vẫn sở hữu những tài sản to lớn: nền kinh tế lớn nhất thế giới, lực lượng vũ trang giàu kinh nghiệm nhất, mạng lưới căn cứ toàn cầu, các đồng minh hùng mạnh và các công ty công nghệ cùng trường đại học hàng đầu. Trong khi đó, Trung Quốc phải đối mặt với những thách thức riêng, chẳng hạn như dân số già hóa, căng thẳng khu vực và sự phụ thuộc vào năng lượng nhập khẩu và chất bán dẫn tiên tiến.

Đây không phải là câu chuyện về một bên thắng và một bên thua. Cuộc cạnh tranh thực sự là về quốc gia nào có thể thích ứng nhanh nhất. Và trong một thế giới đang phải đối mặt với các thách thức xuyên biên giới, mang tính sống còn như biến đổi khí hậu, đại dịch và quy định trí tuệ nhân tạo, hợp tác không phải là một điều xa xỉ, mà là một điều cần thiết. Do đó, một sự khởi động lại chiến lược cũng phải bao gồm việc tạo không gian cho ngoại giao. Giảm căng thẳng thông qua giao tiếp minh bạch và tham gia hợp tác trong các lĩnh vực cùng quan tâm là cách hiệu quả nhất để đảm bảo an toàn cho mọi công dân.

Kết luận: Một Góc nhìn Đầy Hy vọng về Ổn định Toàn cầu

Phân tích rằng Trung Quốc đang cố gắng vượt qua ưu thế quân sự truyền thống của Mỹ bằng công nghệ thông minh, giá cả phải chăng và có khả năng mở rộng không phải là lý do để bi quan. Đó là một nhận định rõ ràng, khách quan, mời gọi chúng ta có những suy ngẫm chín chắn. Nó thách thức các nhà hoạch định chính sách xem xét một cách phê phán về việc mỗi đồng thuế nên được chi tiêu tốt nhất ở đâu: không phải là để nâng niu quá khứ, mà là để định hình tương lai.

Bằng cách tập trung vào đổi mới, hợp lý hóa việc mua sắm quốc phòng, áp dụng các công nghệ lưỡng dụng và tăng cường quan hệ ngoại giao, các quốc gia có thể thích ứng với thực tế mới. Quốc gia sẽ điều hướng thành công thế kỷ 21 không nhất thiết là quốc gia có kho vũ khí lớn nhất, mà là quốc gia có thể đổi mới thông minh nhất, sản xuất nhanh nhất và tạo ra nhiều giá trị nhất với mỗi đồng đô la đầu tư, đồng thời xây dựng những cây cầu thay vì bức tường. Chính trong tinh thần thích ứng, đổi mới và tôn trọng lẫn nhau đó là chìa khóa dẫn đến một thế giới hòa bình và có thể dự đoán hơn.

Nguồn tham khảo và Đọc thêm

Đối với những ai muốn tìm hiểu sâu hơn về chủ đề này, các nguồn sau đây là vô giá. Chúng cung cấp những hiểu biết có cơ sở, học thuật và chiến lược, phát triển thêm các chủ đề được thảo luận trong bài viết này:

Mahbubani, K. (2020). Has China Won? The Chinese Challenge to American Primacy. PublicAffairs. (Cung cấp cái nhìn sâu sắc về động lực địa chính trị và lời cảnh báo về ngân sách quốc phòng và điều chỉnh chiến lược).

Center for Strategic and International Studies (CSIS). Các báo cáo đa dạng về Chiến tranh Phi đối xứng và các chiến lược Chống tiếp cận / Từ chối khu vực (A2/AD) ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. (Cung cấp các phân tích khách quan về sự thay đổi trong đầu tư quân sự và xu hướng công nghệ).

RAND Corporation. Các báo cáo về Tỷ lệ Chi phí - Trao đổi trong Chiến tranh Hiện đại, đặc biệt tập trung vào sự mất cân bằng kinh tế giữa drone giá rẻ và các hệ thống phòng không đắt tiền.

Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). Cơ sở dữ liệu và báo cáo hàng năm về chi tiêu quân sự toàn cầu, đặt các xu hướng trong ngân sách quốc phòng của Mỹ, Trung Quốc và các cường quốc khác vào một góc nhìn rộng lớn hơn, dựa trên thực tế.

Work, R. O., & Brimley, G. (2014). Preparing for War in the Robotic Age. Center for a New American Security (CNAS). (Một cái nhìn tiến bộ về cách chiến tranh đang thay đổi thông qua tự động hóa và sự cần thiết của điều chỉnh chiến lược).